

Karadeniz Teknik Üniversitesi

İİBF
İşletme Bölümü

Mikro İktisat

Dr. Aykut BAŞOĞLU basoglu@ktu.edu.tr

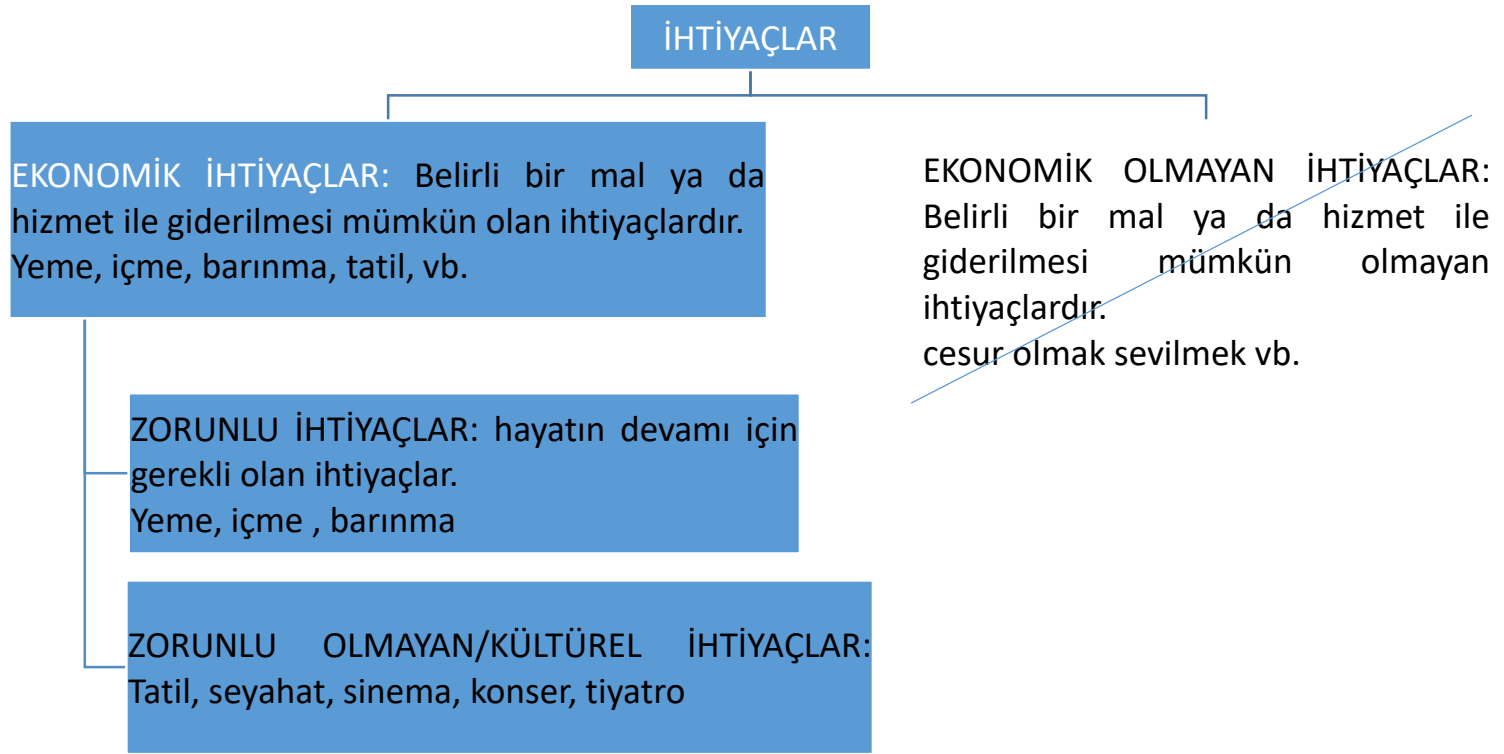

ANA KAVRAMLAR

- İHTİYAÇ/GEREKSİNİM:

Karşılandığı zaman haz ve zevk veren, karşılanmadığı zaman acı ve üzüntü duyulan hatta yaşamı tehlikeye sokan duygulara ihtiyaç denir.

YEME, İÇME, UYUMA, GÜZEL SESLİ OLMA, SEYAHAT, KONSERE GİTME.....

İHTİYAÇLARIN ÖZELLİKLERİ

- İhtiyaçlar sürekli tekrarlanması ve yenilerinin ortaya çıkması nedeniyle sınırsızdır.
- İhtiyaçlar farklı şiddettedir ve giderildikçe şiddetleri azalır.
- İhtiyaçlar ve ihtiyaçları karşılamaya yönelik mal ve hizmetler birbirleri yerine ikame edilebilir.
- İktisat bilimi açısından ihtiyaçların ahlaki yönü ihmal edilmiştir.

MAL ve HİZMET

- İhtiyaçları karşılayan her şey
- Mal ve hizmetlerin ihtiyaçları karşılama özelliği FAYDA olarak tanımlanır
- Bir şeyin mal olabilmesi için ona ihtiyaç duyulması ve kullanılabilir olması gerekir
- İhtiyaçları karşılama anlamında mal ve hizmet arasında bir fark yoktur
- Hizmet, üretildiği anda tüketilir. Stoklanamaz ve mülkiyeti devredilemez

MALLARIN SINIFLANDIRILMASI

- Serbest mal: hava, güneş, çölde kum,.....
- Kıt mal (Ekonomik mal): kıt kaynaklarla üretilmiş piyasası ve fiyatı olan mallar
- Özel mal: kitap, kıyafet, telefon
- Kamusal mal: adalet, güvenlik, piknik alanları.....
- Maddi olmayan (Hizmet): bankacılık faaliyetleri, avukatlık hizmeti, doktor muayenesi,
- Maddi: somut mallar
- Tüketim malları (Nihai mal) : gıda maddeleri, aydınlanmak için elektrik enerjisi, oturmak için koltuk.....
- Üretim malları (Ara mal): hammaddeler, araç motoru, makineleri çalıştırmak için elektrik enerjisi.....
- Dayanıksız mallar: ekmek, süt, maske,
- Dayanaklı mallar: mobilya, beyaz eşya.....
- Çoğaltılamayan mallar: tarihi ve antika eserler
- Çoğaltılabilen mallar: üretimi mümkün mallar
- İkame mal: rakip mal, birbiri yerine kullanılabilen mallar, çay-kahve, kola-fanta, bulgur-pirinç.....+
- Tamamlayıcı mal: birlikte kullanılması gereken mallar, telefon-batarya, kalem-uç.... -
- Bağımsız mal: ilişkisiz mal

ÜRETİM FAKTÖRLERİ/KAYNAKLAR:

Mal ve hizmetlerin üretimde kullanılan ve kıt olan kaynaklar

Kaynaklar/Üretim Faktörleri

Üretimden aldıkları pay (üretim faktörlerinin fiyatı)

Emek

Ücret

Doğal Kaynaklar/Toprak

Rant/Kira

Sermaye

Faiz

Girişimci/Müteşebbis

Kar/Zarar

Emek: Üretim sürecindeki her türlü (fiziki/fikri) insan çabası

Doğal Kaynaklar/Toprak: İnsanın üretim esnasında doğada hazır bulduğu ya da doğanın üretim için kendisine kazandırdığı tüm yararlı unsurlardır. Dünyaya eşit dağılmamıştır. Belli bir anda miktarı sabittir. Arazi, madenler, göller, denizler, ormanlar, güneş

Sermaye: Üretimde emeğin verimini artıran, fabrika, yol, baraj, tesis, gereç, donanım gibi daha önce üretilmiş olan üretim araçlarıdır. Doğal kaynaklar ve sermaye arasındaki en önemli fark, doğal kaynaklar insanoğlu tarafından doğada hazır bulunurken, sermaye/sermaye malları emek tarafından üretilmiştir.

Girişimci: Emek, toprak ve sermaye faktörlerinin bir araya getirilerek üretime koştan, toplumun gereksinmelerine uygun mal ve hizmetlerin üretimini sağlayan ve üretimin riskini üstlenen kişi ya da şirkettir.

Üretim: **Faydalı mal miktarını arttırma yada malların mevcut faydalarını çoğaltma faaliyeti**

Malların mevcut faydalarını;

Mekan Faydası-taşımacılık

Mülkiyet Faydası-aracılık

Şekil Faydası

Zaman Faydası ile çoğaltarak da üretim yapılabilir.

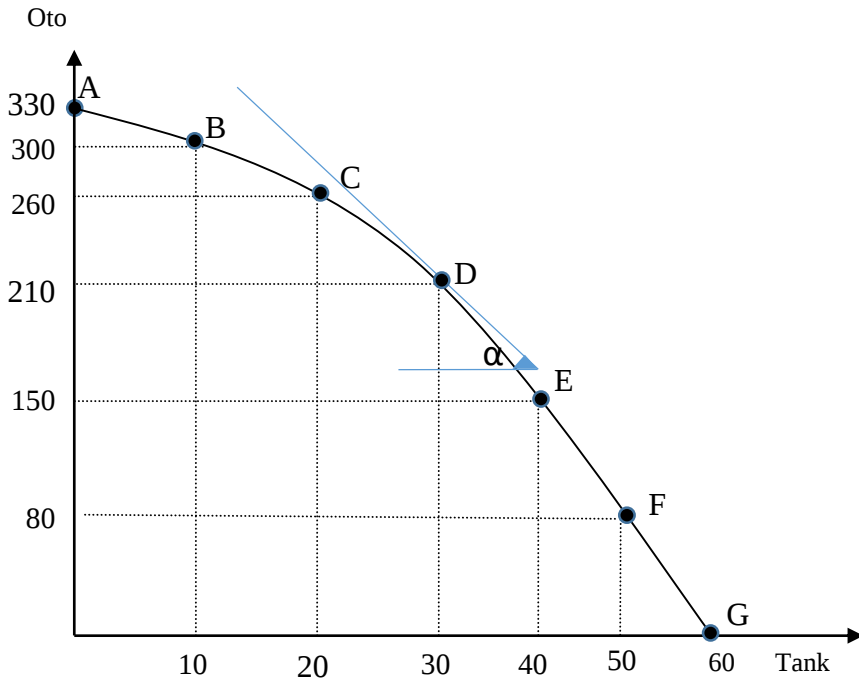
Hizmette bir üretimdir.

KITLIK-SEÇİM-ALTERNATİF MALİYET (FIRSAT MALİYETİ)

- İhtiyaçlar sonsuzdur fakat kaynaklar sınırlıdır. Buna “kıtık kanunu” denir. Bedeli ödenerek sahip olunan mal kıttır ve bu mallara “ekonomik mallar” denir.
- Sınırlı kaynaklar ile sınırsız gereksinimleri giderebilmek için bazı gereksinimlerin giderilmesini ertelemek gerekir. Hangi gereksinimlerin giderileceği, hangilerinin erteleneceği konusunda verilen seçim kararında, yapılan her tercih, başka tercihlerden vazgeçilmesi pahasına elde edilmektedir. İşte bu seçim kararı bizi alternatif maliyet kavramına götürür.
- Kıt kaynakların kullanılmasında alınan her kararda, seçilen alternatifin maliyeti, seçiminden vazgeçilen alternatiftir. Buna, boşa harcanan fırsatlar anlamında fırsat maliyeti de denir. **BELİRLİ BİR GELİRİMİZLE AYAKKABI YA DA GÖMLEK ALMAK İSTİYORUZ. ANCAK GELİRİMİZ SINIRLI. TERCİH YAPMAK ZORUNDAYIZ. AYAKKABI ALMAMIZ DURUMUNDA AYAKKABININ ALTERNATİF MALİYETİ ALABİLECEĞİMİZ AMA ALMAKTAN VAZGEÇTİĞİMİZ GÖMLEKTİR.**
- Tüketimde, üretimde ve devlet kararlarında alternatif maliyet.
- Üretimde alternatif maliyet-ÜRETİM OLANAKLARI EĞRİSİ

ÜRETİM OLANAKLARI EĞRİSİ

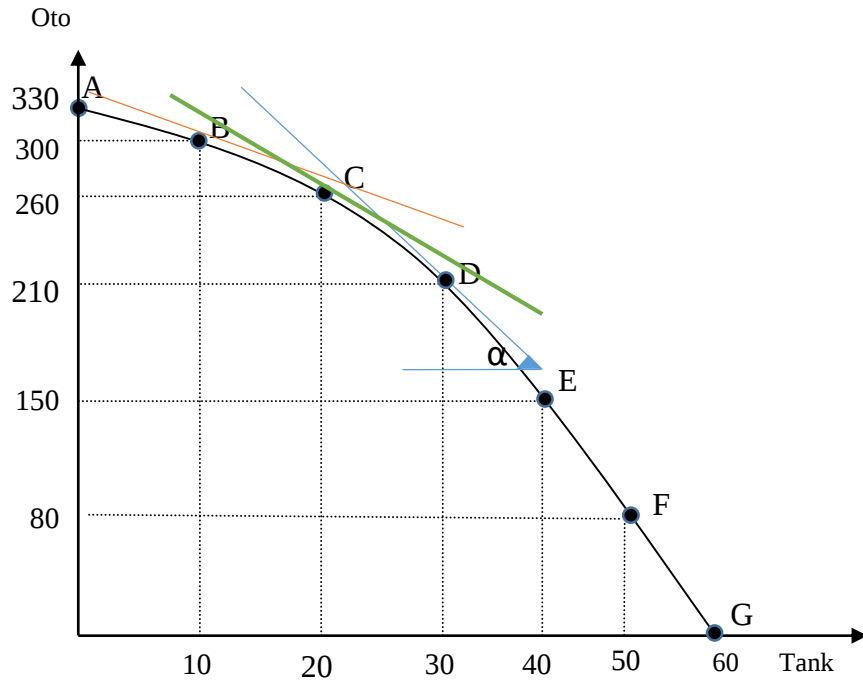
- Belirli bir süre içerisinde veri teknoloji seviyesinde veri kaynakların tam ve etkin kullanımı sonucu elde edilebilecek nihai mal ve hizmet bileşimlerinin geometrik yeri
- Bir ekonominin maksimum üretim kapasitesini göstermektedir
- Ekonomide mümkün olan üretim seviyesi ile mümkün olmayan arasındaki sınırdır

Üretim alternatifleri	Tank	Otomobil
A	0	330
B	10	300
C	20	260
D	30	210
E	40	150
F	50	80
G	60	0

ALTERNATİF MALİYET

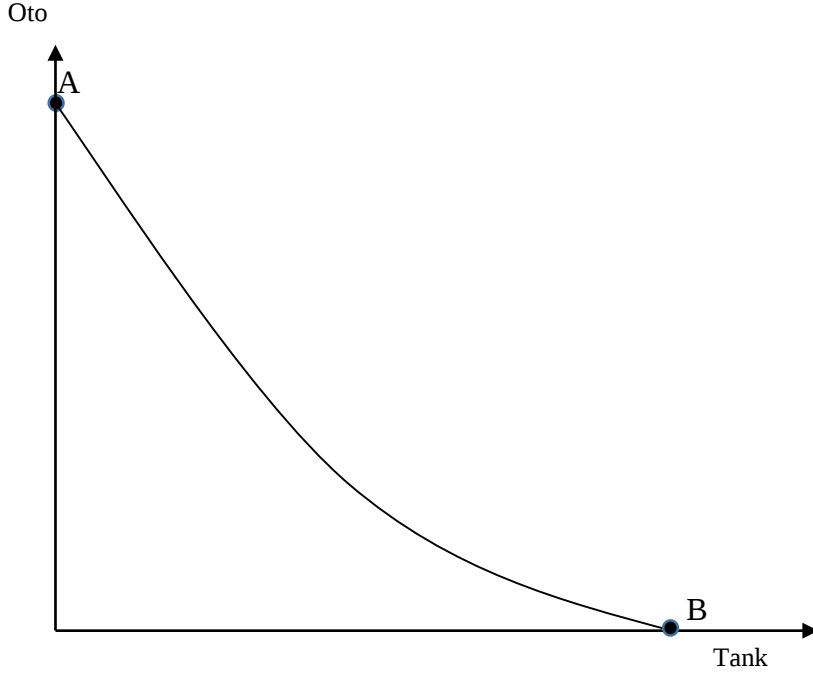
- Bir malın üretimini artırmak için üretiminden vazgeçilen mal miktarı üretimi artırılan malın alternatif maliyetidir.
- Alternatif maliyet = üretim olanakları eğrisinin eğimi = marjinal dönüşüm oranı (MDO)
- $MDO = \text{vazgeçilen mal miktarı} / \text{artırılan mal miktarı} = - \Delta \text{oto} / \Delta \text{tank}$
 - Bir malın üretimi bir birim arttırıldığında diğer malın üretiminden ne kadar vazgeçilmesi gerektiğini göstermektedir.
- $MDO = \tan \alpha = - \Delta \text{oto} / \Delta \text{tank}$

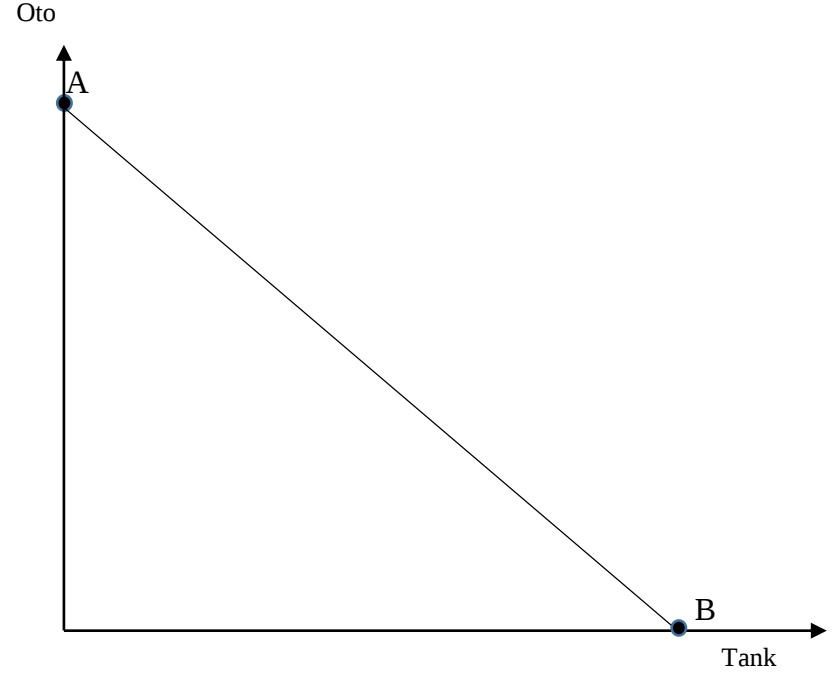
Üretim Alternatifleri	Tank	Oto	Δoto	Δtank	Alternatif Maliyet
A	0	330	-	-	-
B	10	300	30	10	3
C	20	260	40	10	4
D	30	210	50	10	5
E	40	150	60	10	6
F	50	80	70	10	7
G	60	0	80	10	8

Artan Fırsat Maliyet Durumu

Farklı üretim olanakları eğrisi

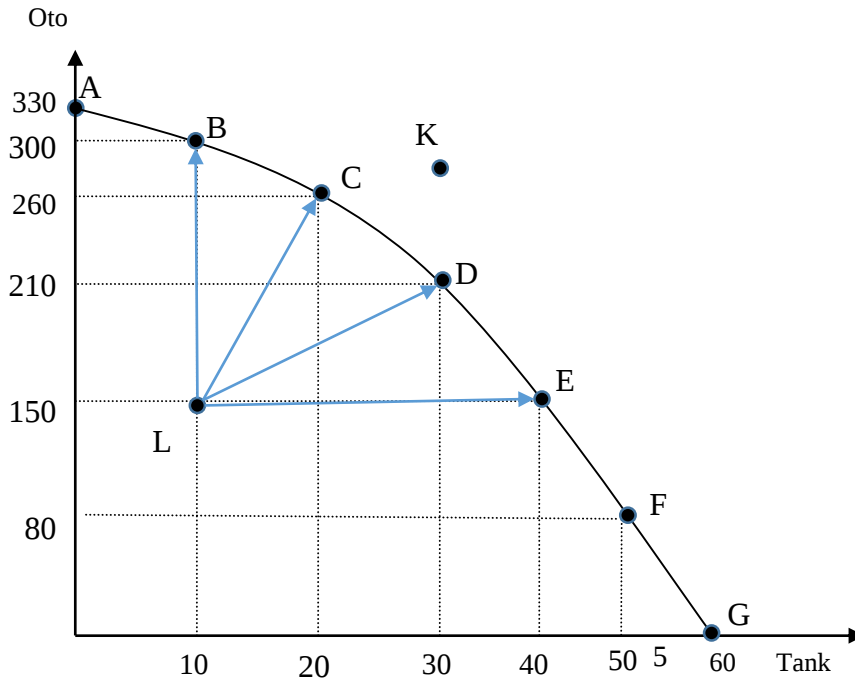

Azalan fırsat maliyeti

Sabit fırsat maliyeti

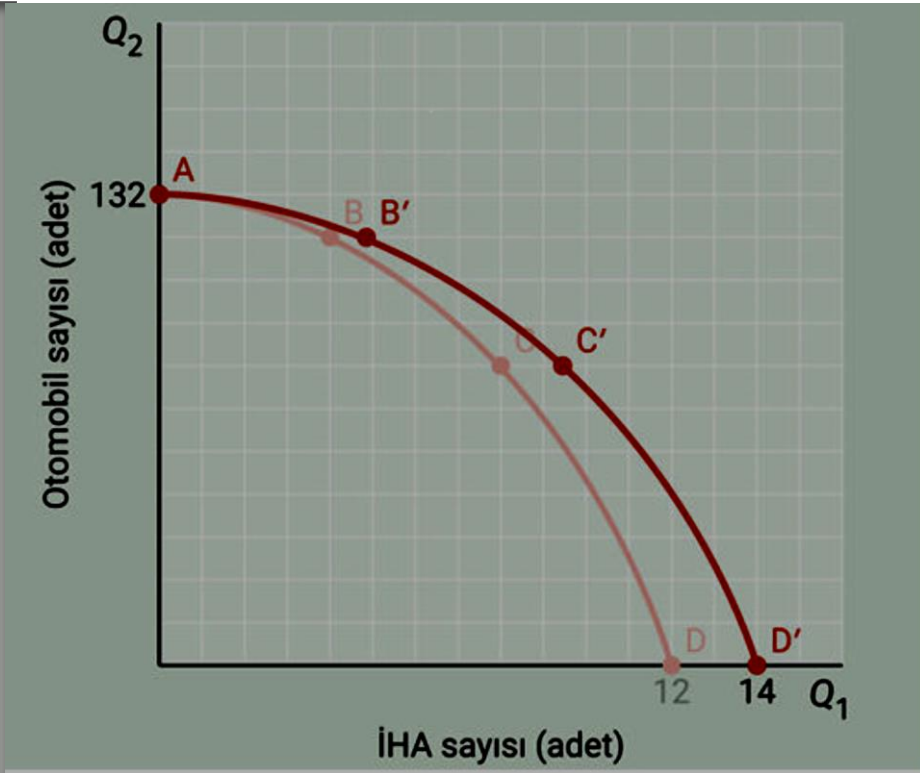
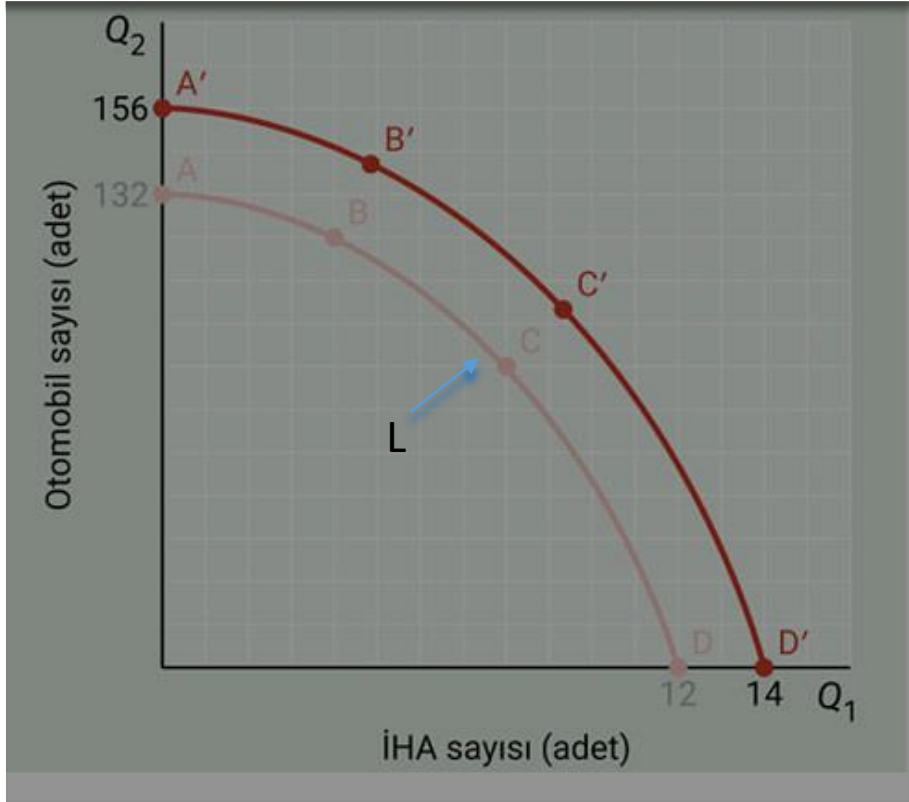
- Üretim olanakları üzerindeki tüm noktalarda (A, B, C, D, E, F ve G) üretim faktörleri etkin kullanılmaktadır. Yani minimum maliyet ile üretim gerçekleştirilmektedir.
- Bu noktalarda üretim tam kapasite ile gerçekleşmekte. Tam istihdam söz konusudur. Diğer bir ifade ile işsizlik söz konusu değildir.
- Üretim olanakları eğrisinin dışında kalan bir noktanın (K noktası) içerdiği üretim miktarını kaynak ve teknoloji yetersizliği nedeniyle gerçekleştirmek mümkün değildir.
- Üretim olanakları eğrisinin içerisinde kalan bir noktada (L noktası) kaynakların tamamından yararlanılmıyordur. Kaynakların eksik kullanımı söz konusu olduğundan işsizlik söz konusudur. Ayrıca böyle bir noktada malların birinin üretiminden vazgeçmeden başka malların üretimi söz konusu olduğundan alternatif maliyet söz konusu değildir.

Üretim olanakları eğrisinin dışarı açılması ekonominin üretim kapasitesinin artması anlamında ekonomik büyüme olarak adlandırılır.

Ekonomik büyümenin kaynakları:

- üretim faktörlerinin miktarının artması
- üretim faktörlerinin verimliliğinin artması
- teknolojik gelişme

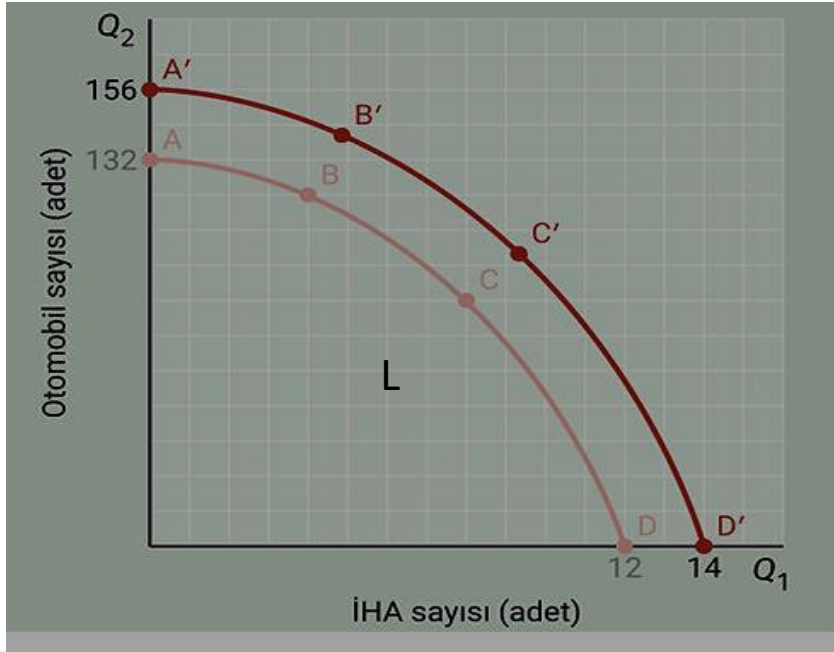
İHA üretiminde teknolojik gelişme

ANA EKONOMİK SORUNLAR

- Tam Kullanım Sorunu
 - Kaynakların tamamından yararlanılıyor mu?
- Etkin Kullanım Sorunu
 - Ne, ne kadar üretilecek? (dağılımda etkinlik)
 - Nasıl üretilecek? (üretimde etkinlik)
 - Kimler için üretilecek? (bölüşümde etkinlik)
- Ekonomik Büyüme ve Kalkınma Sorunu
 - Zaman içerisinde kaynaklar ve üretim artıyor mu?

İktisadi Mesele

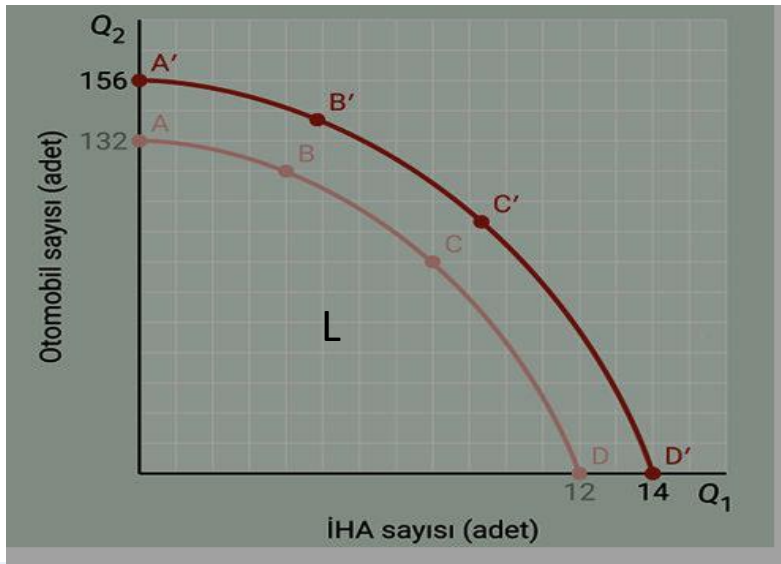
Ekonomiler hangi ekonomik sistemi uygularsa uygulasin toplum ihtiyaclarini en iyi şekilde karşilayabilmek için bu sorunlara çözüm bulmak zorundadır.

ANA EKONOMİK SORUNLAR

- Etkin Kullanım Sorunu

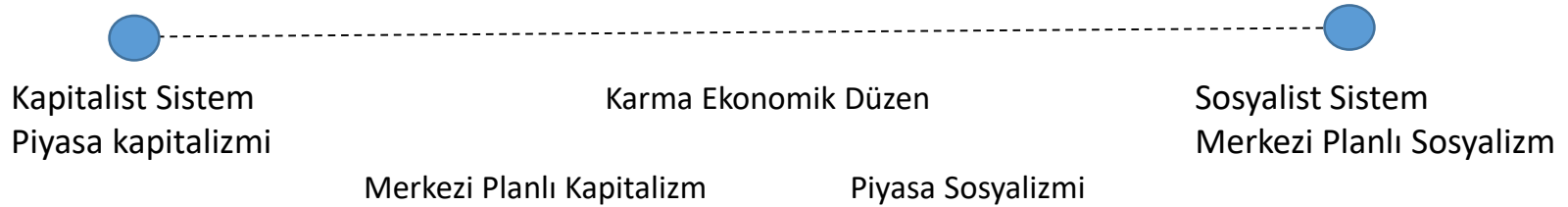
- Dağılımda Etkinlik : kıt kaynaklarla toplumun istediği mallar istediği miktarda mı üretiliyor? Üretim olanakları eğrisi üzerinde hangi noktada üretim gerçekleştirilecek?
- Üretimde etkinlik: üretimin minimum maliyetle yapılması ile ilgilidir. Üretim faktörlerinin kullanım alanları değiştirildiğinde mallardan birinin miktarını azaltmadan diğerini artırmanın mümkün olmadığı durum. Üretim olanakları eğrisi üzerindeki noktalarda (A, B, C, D) üretim minimum maliyetle gerçekleştirilmektedir. L noktasında üretimde etkinlik yok. Ya kaynaklar tam kullanılmıyor ya da kaynaklar en verimli oldukları alanda kullanılmıyor.
- Bölüşümde etkinlik: gelir dağılımı veri iken üretilen mal ve hizmetlerin onlara en fazla fayda atfedenler tarafından kullanılıp kullanılmadığı ile ilgilidir. Malların kişiler arasındaki dağılımı değiştirildiğinde bir kişinin refahını azaltmadan diğer kişinin refahını artırmanın mümkün olmadığı durum.

- Ekonomik etkinlik
 - Üretimde etkinlik+bölüşümde etkinlik
- Pareto Etkinlik:
 - Diğer kişilerin durumunu kötüleştirmeden bir kişinin durumunu iyileştirmenin mümkün olmadığı durum.

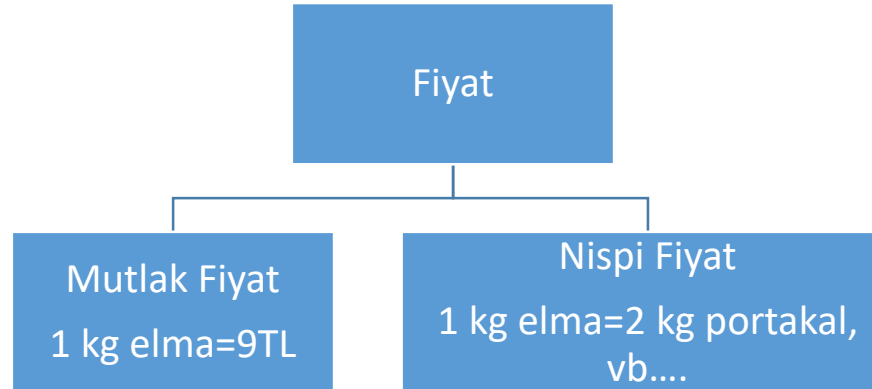
İKTİSADİ SİSTEMLER

- Üretim faktörlerinin sahipliğini ve kullanım şeklini düzenleyen kurallar bütünü.
- **Liberal Kapitalist Sistem**
 - Adam Smith-1776 ulusların zenginliği
 - Piyasa (Fiyat) mekanizması
 - Özel mülkiyet-miras hakkı
 - Girişim ve seçiş özgürlüğü-sözleşme yapma hakkı
 - Bencillik-kişisel çıkar
 - Rekabet
 - Sınırlı devlet anlayışı
 - Ana ekonomik sorunların çözümü sağlayan piyasa/fiyat mekanizması
- **Sosyalist Düzen-Planlı Ekonomik Sistem**
 - Karl Marks
 - Merkezi Otorite
 - Devlet mülkiyeti
 - Yıllık, beş yıllık,...planlar
 - Sadece ücret geliri söz konusu
 - Ana ekonomik sorunların çözümü merkezi otorite

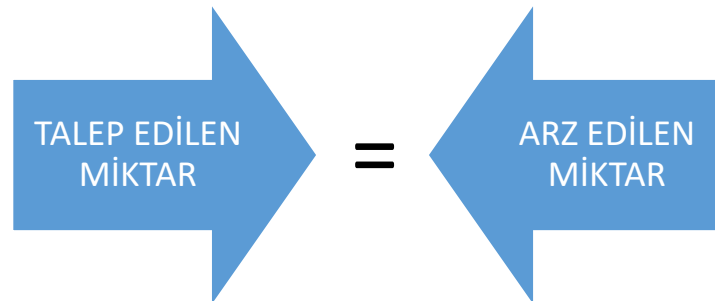
FİYAT TEORİSİ

- Alınan ya da satılan ürüne karşılık ödenen bedel.

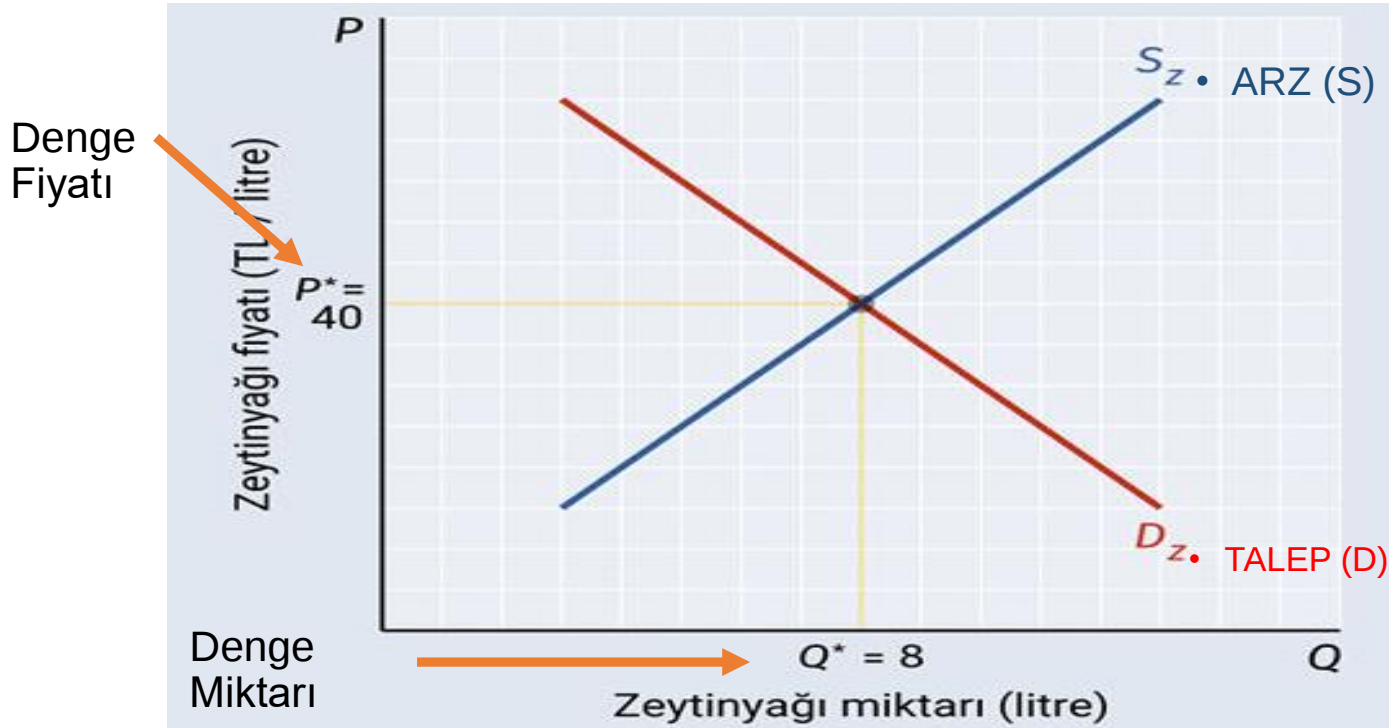

- DÜZGÜN İŞLEYEN PİYASA MEKANİZMASINDA/TAM REKABET PİYASASINDA;

• **FİYAT**

TAM REKABET PİYASASINDA DENGİ

Fiyat (TL/lit)	Talep edilen miktar (lit)	Arz edilen miktar (lit)
30	12	4
40	8	8
50	4	12

